

Критерії оцінювання учнів на уроках фізичної культури в сучасних умовах

У цільовій комплексній програмі “Фізичне виховання – здоров’я нації” поставлено завдання забезпечити переорієнтацію фізкультурно-спортивної галузі на зміцнення здоров’я населення засобами фізичного виховання, фізичної культури і спорту, формування у громадян України потреби у фізичному самовдосконаленні.

Соціально-економічні перетворення в Україні, глобальна екологічна криза актуалізували проблему збереження фізичного, психічного, духовного і соціального здоров’я підрастаючого покоління. Це поставило перед загальноосвітньою школою завдання створення таких умов розвитку учнів, які б сприяли утвердженню здорового способу життя, гармонізації їх взаємин з довкіллям. Від чого залежить здоров’я:

- спадковість – 20%;
- навколишнє середовище – 20-25%;
- діяльність лікарів і медпрепаратів – 8%;
- діяльність системи охорони здоров’я – 10%;
- генетичний фактор – 15-20%;
- спосіб та умови життя – 50-55%.

Лише 30% учнів можуть виконати нормативи без ризику для здоров’я і тільки у 18–24% учнів процеси відновлення функціонального стану організму після виконання нормативів проходять позитивно. Якість проведення уроків фізичного виховання значною мірою залежить від матеріально-технічного забезпечення предмету. Актуальним залишається питання оцінювання досягнень учнів на уроках фізичної культури. З метою формування позитивного ставлення учнів до занять фізичною культурою та підвищення рівня їхньої рухової активності, оцінювання навчальних досягнень має здійснюватися в особистісно-зорієнтованому аспекті за допомогою відповідних систем оцінювання.

Оскільки на сьогодні урок фізичної культури має бути спрямованим на оздоровлення, оцінювання передбачає врахування насамперед *особистих досягнень учнів* протягом семестру та навчального року; *систематичності* відвідування ними уроків; *активній роботі* на уроках фізичної культури; *зайнятості в позаурочний час* у спортивних секціях, святах, конкурсах; *участі у змаганнях* шкільного, районного, міського, республіканського рівнів. Щоб максимально врахувати відповідність навчальних досягнень окремого учня вищезазначеним критеріям, учителю варто застосовувати різноманітні **системи нарахування бонусних балів**. У той же час зазначимо, що навчальний заклад може використовувати інші системи оцінювання навчальних досягнень учнів за погодженням з місцевими органами управління освітою.

Відповідно до наказу МОН молоді і спорту України від 13.04 2011 № 329 до інших систем оцінювання може відноситися **рейтингова система**, яка сприяє формуванню ключових компетентностей і створює можливості для учнів:

- підвищення мотивації;
- розширення індивідуальних можливостей;
- підвищення об'єктивності оцінювання;
- градації значущості балів.

З метою оцінювання індивідуальних досягнень учнів може використовуватись метод оцінювання портфоліо. Портфоліо – це накопичувальна система оцінювання, що передбачає формування в учнів уміння ставити цілі, планувати і організовувати навчальну діяльність; накопичення різних видів робіт, які засвідчують рух в індивідуальному розвитку; активну участь в інтеграції кількісних і якісних оцінок; підвищення ролі самооцінки.

Таке оцінювання передбачає визначення критеріїв для включення учнівських напрацювань до портфоліо; форми подання матеріалу; спланованість оцінного процесу; елементи самооцінки з боку учня тощо.

Згідно нових навчальних програм з фізичної культури для учнів 5-9 кл., 10-11 кл., (2009, 2010 рр., за заг. ред. С.М. Дятленка) кожного навчального року в період з 01.09 по 01.10 з метою адаптації організму (та його систем) учнів до фізичних навантажень на уроках прийом нормативів та їх оцінювання не здійснюється.

При оцінюванні навчальних досягнень учнів основної медичної групи відповідно показника навчального нормативу визначають рівень навчальних досягнень (низький, середній, достатній, високий), а за технічними показниками виконання рухової дії та теоретичними знаннями виставляють оцінку в балах (таблиця 1).

Таблиця 1.

Критерії та показники оцінювання навчальних досягнень учнів

№ з\п	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів	Показники навчальних нормативів	Бали
1.	Учень (учениця) має фрагментарні уявлення з предмета; розрізняє та виконує відповідно до вимог лише елементи фізичних вправ	низький	1
		середній	2
		достатній	3
		високий	4
2.	Учень (учениця) виявляє розуміння основних положень навчального матеріалу, наводить приклади; техніка виконання фізичних вправ має незначні відхилення від встановлених вимог, які аналізуються та виправляються з допомогою вчителя	низький	5
		середній	6
		достатній	7
		високий	8
3.	Учень (учениця) володіє узагальненими, міцними знаннями з предмета; має достатню тактичну підготовку для	низький	9
		середній	10

	виконання навчальних завдань; має системні навички техніки виконання фізичних вправ, що відповідають встановленим вимогам	достатній	11
		високий	12

Таким чином, кожен учень може отримати накопичувальну кількість балів, за рахунок здачі нормативів, наприклад, 7 чи 8 балів та певну бонусну кількість балів завдяки особистим досягненням, систематичності, активній роботі під час навчального процесу, зайнятості у спортивних гуртках, секціях та участі в змаганнях різних рівнів. Відповідно до даної системи критеріїв оцінювання, учитель може виставити тематичну оцінку вище, враховуючи не лише оцінки за виконання нормативів, а й вищезазначені показники (бонусні бали).

У підготовчій медичній групі (за результатами медичного огляду) засвоєння програмового матеріалу має бути поступовим процесом і проводитися за умови виключення окремих рухових дій та вправ, що пов'язані з обмеженням максимального фізичного навантаження учнів (у залежності від характеру та ступеня відхилень у здоров'ї). Оцінювання повинно проводитись диференційовано. Сутність такого підходу полягає в тому, що учні підготовчої групи отримують бали на уроці за теоретичні знання, правильне технічне виконання рухових дій, ступінь сприйняття набутих вмінь та навичок.

Учні, які за станом здоров'я віднесені до спеціальної медичної групи (за результатами медичного огляду), обов'язково повинні відвідувати основні уроки фізичної культури і виконувати щадний рухомий режим та не протипоказані їм вправи. Оцінювання таких учнів за урок, семестр, навчальний рік повинно мати категорію «зараховано».

Зазначимо, що критерії оцінювання можуть застосовуватися не тільки під час складання контрольного нормативу, але також на всіх уроках протягом семестру, навчального року та при виставленні тематичних та річних оцінок.

У разі невідповідності рівня навчальних досягнень учня (учениці) цим Критеріям, оцінювання позначається як «не атестований».

Під час оцінювання учнів необхідно:

- здійснювати індивідуальний та диференційований підхід;
- створювати креативні умови;
- дотримуватись теоретико-методичних основ предмету;
- враховувати його фізичний розвиток, рівень фізичної підготовленості та стан здоров'я;
- конкретизувати навчальні завдання, визначені змістом;
- враховувати динаміку особистих навчальних досягнень;
- застосовувати прозорість отриманої оцінки (дати учню короткий аналіз).

Суттєвим критерієм оцінювання учнів всіх медичних груп (основної, підготовчої, спеціальної) має бути їх обов'язкова присутність на уроках не менше ніж 75% часу від усієї тривалості навчання упродовж семестру та навчального року (за виключенням відсутності учня по хворобі).

Відповідно нормативним документам: наказам, навчальним програмам, листам та інструктивно-методичним рекомендаціям вчителів дотримується певних вимог до оцінювання на уроках фізичної культури:

Спільний наказ Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства освіти і науки України від 20 липня 2009 р. № 518/674 «Про забезпечення медико-педагогічного контролю за фізичним вихованням у загальноосвітніх навчальних закладах»;

Наказ МОН України від 01.06. 2010 р. № 521 «Про затвердження Правил безпеки під час проведення занять з фізичної культури і спорту в загально-освітніх навчальних закладах»;

Наказ МОН молоді і спорту України від 13.04.2011 № 329 «Про затвердження Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти»;

Лист Міністерства освіти і науки України від 20.03.2009 р. № 1/9-182 «Щодо особливостей застосування контрольних навчальних нормативів і вимог з фізичної культури у загальноосвітніх навчальних закладах»;

Лист Міністерства освіти і науки України від 17.03.2010 р. № 1/9-183 «Про обговорення проекту Порядку оцінювання навчальних досягнень учнів основної та старшої школи в системі загальної середньої освіти»;

Інструкція про розподіл учнів на групи для занять на уроках фізичної культури, затверджена наказом МОН України, МОЗ України від 20.07.2009р. № 518/674;

Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів 5-9 класи (авт. І.Ю.Круцевич та інші, за заг. ред. Дятленка С.М. – К.: Літера ЛТД, 2009);

Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів 10-11 класи (авт. І.Ю. Круцевич та інші за заг. ред. Дятленка С.М. – К.: Літера ЛТД, 2010);

Методичний посібник «Фізична культура в школі» 5-11кл. (за заг. ред. С.М. Дятленка – К.: Літера ЛТД, 2011);

Інструктивно-методичні рекомендації Інституту інноваційних технологій та змісту освіти МОНмолодьспорту України;

Інструктивно-методичні рекомендації Інституту післядипломної педагогічної освіти КУ імені Бориса Грінченка.